

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De overheid en de zeevisserij in Nederland in historisch perspectief

Boelmans Kranenburg, H.A.H.

Citation

Boelmans Kranenburg, H. A. H. (1978). De overheid en de zeevisserij in Nederland in historisch perspectief. *Mededelingen Van De Nederlandse Vereniging Voor Zeegeschiedenis*, 37, 5-12. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4305552>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4305552>

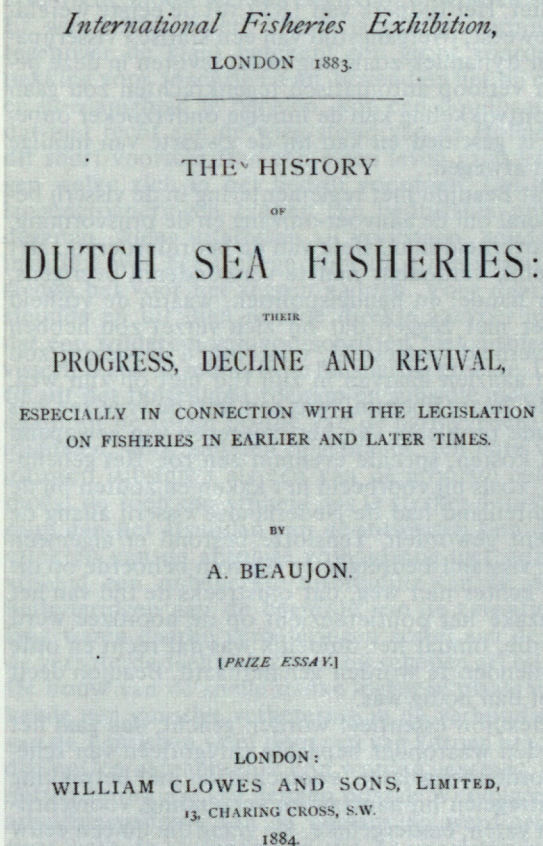
Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BIJDRAGEN

De overheid en de zeevisserij in Nederland in historisch perspectief. *

Dr. H.A.H. Boelmans Kranenburg

In oktober 1882 werd door het comité tot voorbereiding van de internationale visserijtentoonstelling, die in de zomer van 1883 te Londen zou worden gehouden, een prijsvraag uitgeschreven "on the history of Dutch seafisheries, their progress, decline and revival, especially in connection with the legislation on fisheries in earlier and later times". De latere beoefenaar van de visserijgeschiedenis kan dit comité niet dankbaar genoeg zijn dat het deze prijsvraag heeft uitgeschreven, en hij kan zich even verheugd tonen, dat een jong jurist mr. A. Beaujon de moed heeft gevonden een antwoord op deze prijsvraag te schrijven. Het siert ook de internationale jury dat zij het antwoord van Beaujon een bekroning waardig achtte, waarna het in het voorjaar van 1884 te Londen verscheen onder de titel "History of Dutch seafisheries". Het is deze verhandeling, welke enigszins aangevuld, in 1885 in Nederlandse vertaling verscheen als "Overzicht der geschiedenis van de Nederlandsche zeevisscherijen", een boek dat, ofschoon bijna een eeuw oud, nog als de beste geschiedenis van de Nederlandse zeevisserij in haar totaliteit kan worden beschouwd.

Titelpagina van Beaujon's boek. Visserijmuseum, Vlaardingen.

* Tekst van een lezing, gehouden tijdens de najaarsbijeenkomst van de Nederlandse Vereniging voor Zeegechiedenis op 18 november 1978 in het Oudheidkundig- & Visserijmuseum in Scheveningen.

zeevisserijen nader mochten willen uitwerken, zullen bemerken dat, althans wat de haringvaart betreft, de historie van het bedrijf met die der wetgeving zamenvalt; eensdeels omdat er uit vroeger eeuwen niet veel anders dan de wetten tot ons is gekomen, anderdeels omdat, door alle tijden heen, de van elders bekende feiten niet anders dan uit de wetten te verklaren zijn. In de toekomst zal het anders wezen; want ruim vijftientig jaren is het tijdperk der visscherijreglementering voorbij, en dat der visscherijstatistiek begonnen. Het jaar 1857, dat eerstgemeld tijdperk besloot, zag tevens het Collegie voor de Zeevisserijen ontstaan, welks jaarlijksche verslagen, door hun voortreffelijken inhoud en bewerking, de aandacht op dit bedrijf zouden vestigen, ook al trok het die juist in onze dagen niet onweerstaanbaar tot zich door zijn krachten bloei te midden van algemeene kwijning".

Het uitgangspunt van Beaujon is voor geen tweeërlei uitleg vatbaar. Met de Visserijwet van 1857 zijn alle belemmeringen voor de zeevisserij verdwenen en zij zullen ook nimmer terugkeren. Beaujon staat dan ook volledig achter de conclusies van de staatcommissie Buijs welke leidden tot de liberale visserijwet van 1857. In zijn ogen is de nieuwe bloei, vooral in de haringvisserij het gevolg van de in 1857 verleende vrijheid. Vooral benadrukt hij namelijk, dat in overvloedige vangst en niet in kunstmatig ophouden der prijzen het middel tot opbeuring van de haringvangst te zoeken was.

Misschien verbaast het u waarom nu juist de politieke stellingname van Beaujon naar voren wordt gehaald. Beaujon begint zijn visserijgeschiedenis immers in 1163 en zou het dan niet beter zijn de verhouding tussen overheid en bedrijfsleven op de voet te volgen en na te gaan hoe deze zich heeft ontwikkeld. Ik meen van niet. Het tijdperk van 1857 tot de eerste wereldoorlog is voor de visserij van grote betekenis geweest, overgangstijd van een statisch visserijpatroon dat eeuwen had standgehouden naar een dynamiek zoals nog nooit tevoren in deze bedrijfstak had plaatsgevonden, maar die in haar verloop automatisch tegenkrachten zou gaan oproepen. Juist vanuit deze periode van vrije ontwikkeling kan de huidige onderzoeker onbelemmerd terugkijken op wat in het verleden is geschied en kan hij de zwaarte van huidige maatregelen zo veel mogelijk onbevooroordeeld afwegen.

Daarbij moet echter wel worden vastgesteld wat Beaujon met reglementering in de visserij bedoeld. Zoals hij het omschrijft, gaat het hem vooral om de aanvoer-omvang en de prijsvorming, met andere woorden over het ingrijpen van de overheid in de sfeer van de bedrijfsvoering. Het is de economische vrijheid die hij hartstochtelijk verdedigt, niet te verwonderen overigens, want hij is ook de auteur van een boekje over handel en handelspolitiek, waarin de vrijheid van handel het uitgangspunt is. Dat wil echter niet zeggen dat hij zich verzet zou hebben tegen het aangeven van een kader door de overheid vastgesteld, waarbinnen de visserij zou kunnen functioneren. Problemen vond hij ten aanzien daarvan in zijn tijd niet op zijn weg. Het door Hugo de Groot met kracht verdedigde "mare liberum" was een feit; de vrije zee was binnen de Pax Britannica gewaarborgd. Het oude probleem van het meegeven van gewapend geleide aan de vissersvloot, al of niet op eigen kosten, speelde evenmin een rol. Het geheimhouden van de eigen methode van verwerking, zoals bij voorbeeld het kaken en zouten bij de haringvisserij, had geen zin meer, want het buitenland had de Nederlandse visserij allang de kunst afgekeken en was een sterke concurrent geworden. Tenslotte bestond er algemeen gezien nog geen te intensieve visserij welke de visstand bedreigde en daarom behoefde op dit terrein niet te worden opgetreden. Dat neemt echter niet weg, dat omstreeks de tijd van het uitkomen van Beaujons werk het Traktaat inzake het politietoezicht op de noordzee werd goedgekeurd en dat niemand ertegen opponeerde, omdat het duidelijk was dat recht en orde onder de vissers ook buiten de driemijlszone dienden te worden gehandhaafd. Beaujon deelt mede dat een internationale overeenkomst meer dan nodig was.

Bepalen wij ons nu tot de zaken welke door Beaujon essentieel worden geacht, dan gaat het over de opening van het seizoen, de voorwaarden waaronder bepaalde categorieën van schepen tot een bepaalde tak van bedrijf mogen worden toegelaten, voorschriften met betrekking tot het verwerken van de vangst, centrale maatregelen bij aanvoer en verzending, voorschriften inzake verpakkingsmaatregelen in casu van vaten, en dergelijke. De vraag die nu een eeuw later gesteld kan worden is of een volkomen bedrijfsvrijheid in de visserij zowel op korte als op lange termijn moet leiden tot een maximale produktie en een maximale behoeftebevrediging door de consument. Wanneer dit antwoord bevestigend zou luiden, zou de conclusie geen andere kunnen zijn dan dat alle in het verleden genomen overheidsmaatregelen in wezen onjuist en dus verwerpelijk waren geweest.

Om daarover een oordeel te kunnen uitspreken is het nodig de in het verleden genomen maatregelen in kort bestek nader te bekijken. Daarbij zullen wij ons beperken tot de haringvisserij,

ook nog in de tijd van Beaujon verreweg de belangrijkste tak van de Nederlandse zeevisserij. Gemakshalve beginnen wij bij het tijdperk van de Republiek, omdat eerst toen de verschillende voorschriften voor de haringvisserij zijn samengevat en uitgebreid. Welnu, reeds in het placcaat van 1580 wordt omschreven dat de "Neringe van de Visscherije, wesende eene van de principaelste Mijnen ende Welvarende onser gemeener Landen ende Ingesetenen is". Deze vaststelling vormt bepaald geen uitgangspunt om de betreffende bedrijfstak veel moeilijkheden in de weg te leggen. Natuurlijk kan men in een tijd van vergaande ondernemersvrijheid erop wijzen, dat de zin tot regelen in datzelfde placcaat wordt verwoord dat bepaalde vissers voorschriften overtreden "omme hun singulier profijt". Dan wordt echter wel vergeten dat niet altijd het totaal van de belangen van de enkeling overeenkomt met het algemeen c.q. het bredere groepsbelang. Dat kan gemakkelijk geïllustreerd worden aan de hand van één van de geschilpunten uit de beginperiode van het opkomen van de visserij met buizen en hennependrijfnetten, de zogenaamde buisnering. Daarbij ging het om de aanvangsdatum van het vissen op maatjesharing. Die datum is in de loop der eeuwen nogal eens gewijzigd, doch heeft lange tijd gestaan op Sint Jan, 24 juni. Zonder nu te willen strijden of deze datum bij de toenmalige techniek een week eerder of later zou kunnen vallen, was de maatregel als zodanig redelijk. De haring heeft in de voorjaarsperiode een zekere tijd nodig om zich van lege of ijle haring tot maatjesharing te ontwikkelen en bovendien moet zij een zodanige graad van rijpheid hebben bereikt dat zij door zouting houdbaar blijft. Welnu, omdat onrijpe niet doorzouten haring in een tijd dat het zouten het enige conserveringsmiddel was, de consument afschrikte, moest wel een begindatum worden bepaald.

Er was echter meer: haring is een eenvormige vissoort en standaardisatie van een artikel tegenover de klant betekent een groot voordeel. Door het kaken en uniforme zouting en pakking voor te schrijven en bovendien het bij elkaar pakken van haring van eenzelfde periode en hoedanigheid te bepalen, kon een houdbaar, eenvormig exportprodukt worden verkregen dat met recht aan de wieg stond van de Hollandse stapelmarkt. De moeilijkheid is echter dat dit soort voorschriften een eigen leven gaan leiden en zich niet aanpassen aan de veranderingen welke zich in het bedrijf voordoen. Dat geldt met name wanneer er georganiseerde belangengroeperingen binnen een bedrijfstak ontstaan die waken voor wijzigingen, waardoor degenen, wiens interesses zij voorstaan, zouden kunnen worden geschaad. Tot een zodanig instituut was het College voor de grote visserij vergroeid, waarin de oorspronkelijke haringsteden het voor het zeggen hadden. Voeg daarbij een landspolitiek die de stapelmarkt ondersteunde en uit dien hoofde direkte aanvoer in het buitenland verbood, dan is het duidelijk dat een wildgroei van voorschriften niet uitbleef en terecht weerstand bij andere takken van visserij tegen de reders in de buisnering groeide. Deze nam nog verder toe doordat de concurrentie uit het buitenland toenam en subsidie moest worden verleend, zonder enige zekerheid dat daardoor de totale positie van de haringvisserij zou verbeteren. Aangezien daardoor algemene middelen, door anderen opgebracht, ten bate van betrekkelijk weinigen werd opgebracht en intussen subsidie's als één van de grootste belemmeringen van de vrijhandel werden gezien, moest de roep om vrijheid des te sterker doorklinken. Dat de vrijheid niet verder behoorde te gaan dan het afsnijden van de uitwassen kon destijds nauwelijks worden verwacht, omdat de effecten van de absolute vrijheid nog niet werden onderkend. Het leek er zelfs op dat deze vrijheid een onbeperkte uitbreiding van de visserij in de hand zou werken, waarbij goede herinneringen aan de begintijd van de zeventiende eeuw een woordje mee spraken. Van belang waren daarbij verbeteringen zowel aan de aanvoer- als aan de afzetkant. De invloed van de verbeterde techniek zowel bij schepen als bij vistuig was onmiskenbaar.

De bouw van de snelle slanke logger in plaats van de langzame logge hoeker sedert 1866 betekende een gunstige verbetering in de verhouding tussen vaardagen en visdagen. De vervanging van de hennepen vleet door een van katoen bracht met zich mee dat het aantal in zee te zetten drijfnetten aanmerkelijk kon worden vergroot, terwijl ook de visnamigheid van deze katoenen netten boven die van hennep uitstak. Vervolgens werd de stoomspil gemonteerd, waardoor de arbeidsinspanning van de bemanning werd gereduceerd, en tenslotte verscheen in de negentiger jaren de stoomdrijver, die de voortstuwing op de zeilen verving. Een reeks van verbeteringen derhalve, welke de produktie per opvarende omhoogstuwde en steeds meer haring uit de zee haalde. Als laatste toevoeging kwam het verschijnen van de motor in de visserij, maar dan is de eeuwwisseling reeds overschreden.

Ging het bij de haringvisserij nog om een passieve visserij, bij de visserij op andere vissoorten had het invoeren van de stoommachine voorshands nog verdergaande gevolgen. Zeker, er was rond de eeuwwisseling een beperkte schrobnetvisserij, maar vooral in de sektor van de rond-

Titelpagina van het handschrift "De 5 Groote Steeden behorende onder de Groote Visscherij van Holland", dat de namen bevat van de penningmeesters en de secretarissen van de Grote Visserij van 1567-1732. Visserijmuseum, Vlaardingen.

vis was de beugvisserij nog overheersend. De invoer van de stoomtrawler luidde het einde van de passieve beugvisserij in en het is daardoor dat een haven als IJmuiden tot een snelle ontwikkeling kwam. Die ontwikkeling werd versneld door de afzetmogelijkheden als gevolg van de uitbreiding van het spoorwegnet, dat het Nederlandse, maar vooral het Duitse achterland tot een snel bereikbare markt maakte. Een gunstig ondernemersklimaat was allereerst voelbaar en daarvan heeft de Nederlandse visserij sterk kunnen profiteren, zelfs nog dank zij de neutraliteit van ons land tijdens de eerste wereldoorlog. Uit het oogpunt van visserijwetgeving was het een rustige tijd, afgezien van oorlogsmaatregelen. Wat de reglementering betreft zou het tussen de beide wereldoorlogen langzaam veranderen en na de tweede wereldoorlog in versneld tempo.

Ik ga in dit verband voorbij aan de voorschriften die samenhangen met de technische ontwikkeling zoals de veiligheidsvoorschriften en de noodzaak van zeevisvaartdiploma's. Ook aan de sociale wetgeving waarbij de visserij evenals elke andere tak van bedrijf werd betrokken. Voor wat de rest betreft wordt de periode tussen beide wereldoorlogen nog gekenschetst door een overwegend liberale instelling. De marktontwikkeling na de eerste wereldoorlog gaf weinig aanleiding tot overheidsbemoeienis, een enkel overheidscrediet bij de opslag van gezouten haring daargelaten, omdat de afzet van gezouten haring stagneerde. Daardoor ontstond een enorme prijsconcurrentie, waardoor een groot deel van de haringvloot verdween en voor de overblijvende schepen de motorisering van de zeilvloot werd versneld. De enorme concurrentie ging ten nadele van kwaliteit en verpakking van de haring, waardoor men zich voor het eerst bewust werd dat men met het afschaffen van kwaliteitsvoorschriften te ver was gegaan. Met de haringwet 1927 werd de Haringcontroledienst opgericht, die zich echter in hoofdzaak tot het keuren van de afmetingen van de tonnen en het gewicht van de inhoud bepaalde. Een verdergaande kwaliteitscontrole werd nog niet wenselijk geacht.

De volgende, veel verdergaande inbreuk op het vrije ondernemerschap werd gevormd door de Landbouwcrisiswetgeving van de dertiger jaren. Ook de vis had daarin een plaats gevonden, zij het een beperkte. Het algemeen toegepaste hulpmiddel in deze wetgeving was de beperking. De redenering werd gevolgd dat vermindering van de aanvoer de marktprijs voor het produkt zou verhogen en daarmee de rentabiliteit van de onderneming zo mogelijk zou worden hersteld. Voor de haringvisserij, nog steeds met drijfnetten uitgeoefend, werd het aantal mede te nemen netten beperkt alsmede de vaartijd. Voor de trawlvissers werd nauwelijks iets gedaan. Het gevolg was een drastische inkrimping van de visserijvloot met als gevolg dat bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog slechts een noodlijdend visserijbedrijf was overgebleven. Internationaal gezien nam evenwel de capaciteit van de visserijvloot niet af, zodat voor het eerst het verschijnsel van de overbevissing duidelijk merkbaar werd. Ingrijpen in de prijsvorming was er nog steeds niet bij, het werd overgelaten aan het particulier initiatief, dat in de sector van de reders die gezouten haring aanvoerden, kans zag via de Redersvereniging voor de Nederlandsche Haringvisserij minimumprijsregelingen en opslagregelingen tot stand te brengen, met als sluitstuk voor surplusvoorraden collectieve verkoopcontracten naar de U.S.S.R.

Breidde de Nederlandse vissersvloot zich gedurende de eerste wereldoorlog door het behoud van de neutraliteit sterk uit, gedurende de tweede wereldoorlog werden alle vissersschepen van enig belang gevorderd met als gevolg dat in 1945 vrijwel geen visserijpotentieel meer aanwezig was. De overheid stelde zich echter ten doel de vissersvloot zo snel mogelijk in de toen nog benarde voedselvoorziening in te schakelen, en zij deed dit via het opsporen van vissersschepen in vreemde havens en het opstellen van een oorlogsschaderegeling. Daaruit werden verlorengelane schepen op basis van de waarde op 1940 vergoed. Ook werd in de gestegen nieuwbouwprijzen bijgedragen in de vorm van een financieringsregeling. De teruggehaalde en weer tot vissersschepen te herbouwen gevorderde vaartuigen konden eveneens in deze financiering meedelen.

Vier jaren van praktische stilstand in de visserij hadden voor een overvloedige visstand gezorgd. Vandaar dat een van de eerste zorgen werd de visstand op peil te houden, maar dat kon uitsluitend door internationaal overleg. Vandaar de Londense Conventie van 1948, waardoor bepaalde maatregelen, zoals minimum maten voor vis en minimum maaswijdten voor netten, konden worden bepaald. De groei van de internationale visserij-capaciteit was echter zo groot, dat met deze eenvoudige maatregelen het gevaar niet kon worden bezworen. Vandaar dat de Noordoost-Atlantische Visserijconventie tot stand kwam met aanzienlijk verdergaande bevoegdheden.

Tezelfdertijd kwam men tot de conclusie dat ook een regulering in de markt noodzakelijk

was. Vis, zoals vele landbouwprodukten, is nu eenmaal een produkt met een in-elastische vraag, dat wil zeggen dat bij een te grote aanvoer een prijsdaling optreedt welke in geen verhouding staat tot de produktiekosten. Dat leidde tot een stelsel van minimumprijzen, welke niet werden vastgesteld door de centrale overheid, doch door organen met publiekrechtelijke bevoegdheden, de zogenaamde p.b.o.-organen, zoals die uiteindelijk in de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie werden vastgelegd. Het Produktschap voor vis- en visprodukten als marktordenend orgaan en het Visserijstelsel met het recht minimumprijzen vast te stellen werden de organen welke trachtten de markt te reguleren.

Ook dit was echter nog niet het eind van de ontwikkeling, want er kwam een Europese Economische Gemeenschap waarvan een van de taken was een visserijbeleid op te bouwen. Dat ging langzaam, want het betekende het onttrekken aan de lidstaten van het nationale visserijbeleid. Het eerste geschiedde dat in de marktordening. Een stelstel van oriëntatie- en ophoudprijzen, te vergelijken met de nationale minimumprijzen van voorheen, werd opgesteld. De handhaving daarvan werd, in afwijking van de publiekrechtelijke nationale uitvoering, gegeven aan Producenten Organisatie's, waarvan het lidmaatschap vrijwillig is en waaraan niet is opgelegd de in Brussel vastgestelde ophoudprijzen te handhaven. Daarop staat slechts een indirekte dwang, namelijk dat bij surplus hoeveelheden geen tegemoetkoming wordt gegeven, wanneer men zich niet aan de Brusselse prijzen houdt. Dat houdt in dat bij de enigszins overvloedige aanvoer het prijssysteem in feite slecht werkt en dat schept in plaats van stabiliteit alleen maar onzekerheid. Intussen is deze onvolkomen marktorganisatie niet het zwaarste probleem in de visserij geworden. Het is zelfs van ondergeschikte betekenis tegenover de roofoverval, welke vooral door landen met een grote vismeelindustrie zoals Denemarken en Noorwegen op de visbestanden is gepleegd. Alle beperkende maatregelen uit de zestiger en begin zeventiger jaren ten spijt hebben, met uitzondering van de schol, de visstocks voor direkte consumptie een voortdurende achteruitgang te zien gegeven en werden de beschermende maatregelen voortdurend versterkt.

Kon Beaufort nog denken dat bij het wegvallen van bedrijfsbeperkende maatregelen het visserijbedrijf zou worden gediend, de gang van zaken in de jongste tijd toont aan dat de basis, waarop de visserij steunde, is aangetast. De overbevissing eist vergaande maatregelen hetzij door beperking van de visserijcapaciteit om de produktie aan te passen aan de visstand dan wel een verdeling van de hoeveelheid te vangen vis op een basis, waarop de visstand weer kan groeien. Tot dit laatste werd nog onder het regiem van de Noordoost-Atlantische Visserijconventie besloten en dat hield in dat ook nationale quoteringen moesten worden ingevoerd. Over de methode van verdeling van het nationale quotum per vissoort over de betreffende visserijondernemingen zal ik in dit verband zwijgen. De gedachten van de bedrijfsgeenoten daarover zijn nogal verschillend en wijzen zich ook met de omstandigheden. Het resultaat is wel dat uiteindelijk een instantie bereid moet zijn de regelingen te treffen en dat is, naarmate de schaarste aan vis groter is, de centrale overheid. Er is echter nog een reden waarom de invloed van de centrale overheid wordt versterkt, en vooral die van de E.E.G.-overheid. Er zijn in de loop van onze visserij-historie een aantal data geweest die een duidelijke verandering te zien hebben gegeven. Van die data zal 1 januari 1977 er één zijn die tot in lengte van jaren zal doorwerken. Op één dag werd de gehele verdeling van de vis in E.E.G.-wateren onder de Europese Commissie gebracht en werd een einde gemaakt aan het regiem van de vrijheid van de zee. Dit laatste geschiedde door het zogenaamde Haagse Protocol, waarbij met uitzondering van het Middellandse Zeegebied, de lidstaten van de E.E.G. overeenkwamen de economische zone voor hun kust uit te breiden tot 200 zeemijlen. De Noordzee en de Ierse Zee werden daarmee praktisch een E.E.G.-binnenzee. Omdat echter de beslissing tot uitbreiding tot een 200 mijlszone nationaal moest worden genomen, werd in het Haagse Protocol ter tegemoetkoming aan Groot-Brittannië de concessie gedaan dat elk land in de eigen zone beschermende maatregelen voor de visstand zou mogen nemen zolang een gemeenschappelijk visserijbeleid nog niet tot stand zou zijn gekomen. Het is deze regel welke de conflicten veroorzaakt, welke thans van maand tot maand tussen Groot-Brittannië en de overige acht lidstaten worden uitgevochten. Het doel daarvan is duidelijk.

De Britten en de Ieren gaan ervan uit dat zij het grootste zeeoppervlak in de E.E.G. hebben ingebracht en in een of andere vorm gecompenseerd moeten worden in de vorm van een groter aandeel in vangsten dan zij op grond van historische redenen opeisen. Wat zich op dit ogenblik afspeelt, is een strijd om de visgronden onder het mom van biologische richtlijnen ter bescherming van de visstand. Vlg. Multi-species. Die strijd is voor Nederland nog ernstiger en grimmiger dan de conflicten met de Stuarts die leidden tot de Engelse oorlogen. Toen

30ste Volkshogeschoolbijeenkomst voor de visserij te Bergen

Ir. Th. J. Tienstra: Visserij zal een gereglementeerde bedrijfstak blijven

Engeland verbiedt hele haringvangst

Nederlandse vissers naar „verboden zone”

HARINGVLOOT TART BRITTEN

*Vangst verboden
voor alle vissers,
ook de Engelse*

De gebied waar Engeland haringvangst verbiedt.

Haringvangst verboden tot 200 km uit de kust

IERSE ZEE DICHT

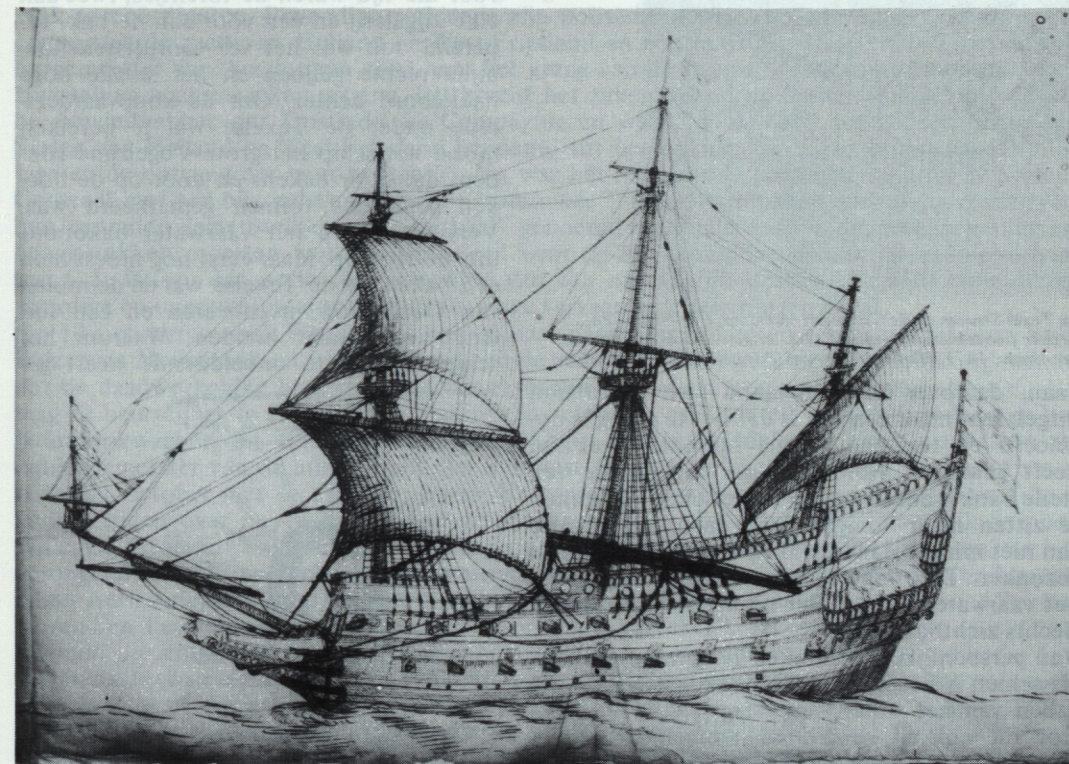
Koppen van artikelen in De Visserijwereld van mei 1977, De Telegraaf van 30 juni en 1 juli 1977, en het Algemeen Dagblad van 30 juni 1977. Foto's Visserijmuseum, Vlaardingen.

immers kon de Staatse vloot in de strijd worden geworpen ter verdediging van de Hollandse haringvisserij, doch nu is de visserij slechts een beperkt onderdeel in de totaal reeds stroeve samenwerking in de E.E.G. De stijd blijft echter de moeite waard gestreden te worden, al zijn de middelen beperkt. Die strijd gaat uiteraard over de hoofden van de bedrijfsgenoten heen, al dragen zij wel de financiële risico's. Zolang de E.E.G. echter machteloos is, zal de nationale staat de visserij moeten bijspringen, maar dat schept weer een afhankelijkheid van de overheid zoals die sinds 1857 niet meer bestond. Daaruit moge blijken dat het hoofdstuk overheid en zeevisserij nog in heftige beroering is en dat het interessant blijft het tijdvak na 1 januari 1977 nauwlettend te volgen.

Een bergingspoging in 1618

Dr. R.E.J. Weber

In de kort geleden verschenen *Maritieme Geschiedenis der Nederlanden* publiceert de heer S. Hart een aardig oordeel over de activiteit van Enkhuizer bergers in de zeventiende eeuw. Toen in 1668 Zweedse onderdanen licentie en liefst octrooi vroegen om voor de Nederlandse kust bergingswerk te verrichten, schreef de Amsterdamse oud-burgemeester en gecommitteerde raad Gerard Hasselaer - zo zegt Hart - het volgende: "waerna ick kan bemercken soo en werd die kunste alhier van geen nieuwe inventie aengenomen, alsoo onse Enckhuysers al voor veelte jaeren hier voor professoren in deselve sijn erckent geweest" 1). Het toeval wil dat de *Mariner's Mirror* kort tevoren een artikel had gebracht, waarin de activiteiten in Engeland en Ierland werden geschetst van een zekere John Jacop Janson, die in 1620 door de bekende resident van Venetië in de Verenigde Nederlanden Christofforo Suriano, uit Enkhuizen was gehaald om het geschut te bergen van een op de Ierse kust verongelukt, door Venetië in de Republiek gehuurd schip, genaamd *Santa Giustina* 2.)

Het hier te lande voor Frankrijk gebouwde schip.
(ARA, Loketkas Frankrijk, nr. 41).

Hiermee is de geschiedenis aangestipt van een stuk zeemanshandwerk, dat wij inderdaad graag typisch Nederlands noemen, namelijk de berging van schepen en goederen. Vermoedelijk hebben de archieven der admiraliteitscolleges, die in 1844 zo deerlijk door brand geteisterd zijn, heel wat gegevens voor een dergelijke geschiedenis bevat. Wij mogen dit zelfs wel als zeker aannemen, want juist uit de tijd van de bijna legendarische "Jacob the diver" is een bundel stukken over een door de admiraliteit in West-Friesland en het Noorderkwartier geleide bergingspoging bewaard gebleven, doordat de hoogste autoriteiten in de Republiek zich voor de zaak geïnteresseerd hadden, een feit dat noodzakelijkerwijs zijn neerslag heeft gevon-